

Hemşirelik Uygulamalarında Araştırma Sonuçlarının Kullanımında Engeller*

Barriers to Research Utilization in Nursing Practice

Aylin ÖZTÜRK**, Nurten KAYA***, Saliye AYIK****, Esmâ UYGUR****, Ayşe CENGİZ*****

İletişim / Correspondence: Aylin Öztürk Adres / Address: İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, Abide-i Hürriyet Cad. 34381 Şişli / İST Tel: 0 212 440 00 00/ 27086 Fax: 0 212 224 49 90 E-mail: ayl_oz@yahoo.com

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, araştırma sonuçlarının hemşirelik uygulamalarına yansıtılmasındaki engelleri belirlemek ve bu engelleri bazı değişkenler açısından incelemek amacı ile yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini, bir devlet ve özel hastanede çalışan hemşireler (520 hemşire), örneklemi ise araştırmaya katılmayı kabul eden 248 hemşire oluşturdu. Kurumların etik kurullarından, araştırmanın gerçekleştirilmesine ilişkin yazılı izin alındı. Veriler, "Hemşire Bilgi Formu", "Hemşirelik Araştırmalarından Yararlanmada Engeller Ölçeği" kullanılarak toplandı.

Bulgular: Araştırma kapsamındaki hemşirelerin %86.3'ünün kadın, yaş ortalamasının 29.92±7.22, %35.5'inin lisans mezunu, çalışma yılı ortalamasının 8.91±7.74 olduğu belirlendi. Hemşirelerin %83.5'inin yabancı dil bildiği, %28.6'sının hemşirelik araştırmasında rol aldığı, %72.6'sının hemşirelik alanında araştırma yapmak istediği, %25.8'inin hemşirelikle ilgili yayınları izlediği, %50.4'ünün hemşirelikle ilgili bilimsel etkinliklere (kongre, sempozyum vb.) katıldığı, %54.8'inin hemşirelikle ilgili bilimsel etkinliklerden haberdar olmadığı, %10.1'inin araştırma sonuçlarını uygulamalarında kullandığı belirlendi. Hemşirelerin, araştırma sonuçlarını kullanmasını engelleyen en önemli etmenlerin; araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması, hemşirelik alanına özgü bilgilerin toplandığı merkezi bir birimin bulunmaması, hemşirelerin araştırma okuyacak zamanlarının olmaması, olduğu belirlendi. Hemşirelerin çalıştığı kurum, cinsiyet, yaş, bilimsel araştırmaya katılma, araştırmada yer almak isteme, hemşirelik yayınlarını izleme değişkenlerinin hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarının kullanma durumlarını istatistiksel anlamlilikle etkilediği saptandı.

Sonuç: Hemşirelerin araştırma yapmak ve uygulamalarında araştırma sonuçlarını kullanmak istedikleri, fakat bu konuda engellerle karşılaştıkları belirlendi.

Anahtar kelimeler: Araştırma sonuçlarını kullanma, araştırma sonuçlarını yararlanmada engeller, engeller, araştırma, kanıta dayalı uygulama.

ABSTRACT

Aim: This research was carried out in order to identify barriers to research utilization for practice and analyze these from the point of some variables.

Method: This descriptive study was carried out with 248 nurses working in state and private hospitals. Written permissions were taken from the ethics committees. Data were gathered using "Nurse Information Form", "The Barriers to Research Utilization Scale".

Results: It was found that 86.3% of the nurses were female, average age is 29.92+ 7.22, 35.5% of them have a degree, average working period is 8.91±7.74. It was found that 83.5% of the nurses know a foreign language, 28.6% of them take part in nursing research, 72.6% of them want to make research, 25.8% of them follow publishing about nursing, 50.4% of them participated in scientific activities, 54.8% of them weren't able to hear about scientific activities, 10.1% of them used research results in their practice. The most important barriers to nurse' use research results were lack of opportunities in application of research results, lack of a central unit where information is gathered, lack of time to read researches. A statistically significant relation was observed between institutions nurses work, sex, age, participation in scientific research, willingness to participate in the research and perceived barriers to research utilization in nursing practice.

Conclusion: It was determined that nurses want to make research and use research results in their practice but they encounter barriers to this issue.

Key Words: Research utilization, barriers to research utilization, barriers, research, evidence-based practice.

*VI. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi'nde (Uluslararası Katılımlı) poster bildirisi olarak sunulmuştur (Nevşehir/Kapadokya, 22-25 Ekim 2008), **Bil.Uzm. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, ***Yard.Doç.Dr. İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, ****Eğitim Hemşiresi Sağlık Bakanlığı İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi, *****Hemşirelik Hizmetleri Müdürü Acıbadem Sağlık Grubu Bakırköy Acıbadem Hastanesi

Yazının gönderilme tarihi: 25.01.2010

Yazının basım için kabul tarihi: 06.09.2010

GİRİŞ

Bir uğraşın en önemli meslekleşme kriterlerinden birini, o mesleğin uygulamalarında kullanılabilen bilgi birikimi oluşturur. Profesyonel disiplinlerde olduğu gibi, hemşirelik mesleğinde de kuramsal-uygulamalı eğitimin ve hemşireliğin profesyonel rol ve sorumluluklarının, bilimsel bir temele oturtulması gereklidir (Kaya 2008).

Araştırma, bilimsel gelişmenin en temel aracıdır. Araştırma ile elde edilen bilimsel bilginin, hemşirelik uygulamasını olumlu yönde etkilemesi ve geliştirmesi beklenir. Hemşirelik bakımının araştırma bulgularına dayandırılarak verilmesi, hemşireliğin gelişimi, hemşirelik uygulamalarının etkinliği ve yeterliliği için temeldir (Nahcivan 2003). Araştırma sonuçlarının uygulamaya yansıtılması; hemşirelik uygulamalarının profesyonelliğin olmazsa olmaz koşullarından biri olan bilimselliğe temellendirilmesini, hemşirelikte üretilen bilginin kullanılıp, geliştirilmesini, hemşirelik bakımı kalitesinin artırılmasını, toplumdaki hemşirelik imajının olumlu yönde geliştirilmesini, maliyet etkili bakım verilmesini, sağlık politikalarının oluşturulmasını, hemşirelerin mesleki otonomilerinin ve motivasyonlarının artırılmasını sağlar. Ancak söz edilen bu etkinliklerin yerine getirilmesi, araştırma sonuçlarının uygulamaya yansıtılması ile olasıdır (Görak 2003). Pek çok disiplinde olduğu gibi hemşirelikte de uygulama ve araştırma arasında ciddi bir boşluk vardır ve araştırma temelli uygulama hemşirelikte ciddi bir sorundur (Nahcivan 2003; Oh 2008; Olade 2003).

Hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanma konusundaki tutumları, araştırma sonuçlarını kullanma durumları ve bunları etkileyen faktörler ile ilişkili pek çok çalışma yapılmıştır (Dunn, Crichton, Roe, Seers ve Williams 1998; Kajermo, Nordström, Krusebrant ve Björvell 1998; Olade 2003; Özdemir ve Akdemir 2009; Parahoo 2000; Yava ve ark. 2007). Parahoo (2000)'nın 1368 hemşire, Dunn ve ark. (1998)'nin 316 hemşire, Kuuppelomaki ve Tuomi (2003)'nin 400 hemşire üzerinde yaptıkları araştırmalarda, istatistiksel analizlerin anlaşılır olmaması araştırma kullanımını etkileyen en

önemli üç faktörden biri olarak ifade edilmiştir. Adamsen, Larsen, Bjerregaard ve Madsen (2003) tarafından 79 hemşire üzerinde yapılan araştırmada; hemşirelik araştırma projelerinin yürütülmesinde finansal desteğin olmaması en önemli engellerden biri olarak ifade edilmiştir. Kajermo ve ark. (1998) ile Yava ve ark. (2007)'nin yaptıkları araştırmalarda ise araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılamama nedenlerinden biri olarak saptanmıştır.

Türkiye'de hemşirelerin araştırma sonuçlarının kullanımını konusunda yaşadıkları engellerin belirlenmesine yönelik, Hemşirelik Araştırmalarından Yararlanmada Engeller Ölçeği (HAYEÖ) kullanılarak araştırma sonuçlarının uygulamada kullanılması konusunda sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır (Bayık, Uysal, Ardahan ve Ozkahraman 2009; Yava ve ark. 2007; Yava ve ark. 2008). Oysa hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanmama nedenleri ve bu durumu etkileyen faktörlerin incelenmesi; nitelikli araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştırabilecektir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, araştırma sonuçlarının hemşirelik uygulamalarına yansıtılmasındaki engellerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma sonuçlarının, hemşirelerin araştırma etkinliklerine katılması konusunda cesaretlendirilmesi ve araştırma sonuçlarının hemşirelik uygulamalarına yansıtılabilmesi konusunda çözüm yollarının planlanmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Türü: Bu çalışma, hemşirelerin araştırma etkinlikleri ile araştırma sonuçlarının hemşirelik uygulamalarına yansıtılmasındaki engelleri belirlemek ve bu engelleri bazı değişkenler açısından incelemek amacı ile tanımlayıcı türde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi: Araştırmanın evrenini, İstanbul'daki bir devlet hastanesinde çalışan 310, bir özel hastanede çalışan 210 olmak üzere toplam 520 hemşire oluşturmuştur. Evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş ancak örneklem bu evrenden,

ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 248 hemşireden meydana gelmiştir. Veri toplama araçları her iki hastanedeki tüm hemşirelere dağıtılmıştır. Devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin 10'unun aynı ildeki diğer kurumlarda geçici olarak görevlendirilmesi, 143'ünün araştırmaya katılmayı istememesi, 5 hemşireye ait veri formunun eksik doldurulması nedeniyle, devlet hastanesindeki 158 hemşire araştırmada yer almamıştır.

Özel hastanede çalışan hemşirelerin 2'si raporlu olduğundan, 4'ünün anketi eksik veriler içerdiğinden, 108'i araştırmaya katılmak istemediğinden, özel hastanedeki 114 hemşireye ait veri değerlendirilememiştir. Bu bağlamda devlet hastanesinden 152 (devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin %49.03'ünü oluşturmakta), özel hastaneden 96 (özel hastanede çalışan hemşirelerin %45.71'ini oluşturmakta) olmak üzere toplam 248 hemşire (her iki hastanede çalışan hemşirelerin %47.69'unu oluşturmakta) araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Araçları: Veriler 2008 yılında, Mayıs-Temmuz ayları arasında aşağıdaki formlardan yararlanılarak toplanmıştır.

Hemşire Tanıtım Formunda; bireysel özelliklerin (cinsiyet, yaş, medeni durum vb.) yanı sıra meslek ile ilgili veriler (eğitim durumu, çalışma süresi ve şekli, görevi, çalıştığı birim vb.) ve araştırma etkinlikleri (bilimsel araştırmaya katılma, hemşirelikle ilgili yayınları izleme vb.) ile ilişkili veriler bulunmaktadır.

Hemşirelik Araştırmalarından Yararlanmada Engeller Ölçeği (HAYEÖ): Funk, Champagne, Wiese ve Tornquist tarafından 1991 yılında geliştirilen "Hemşirelik Araştırmalarından Yararlanmada Engeller Ölçeği'nin (HAYEÖ) (The Barriers to Research Utilization Scale)" Türk toplumu için, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Bayık ve ark. (2009) ile Yava ve ark. (2007) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada geçerlik ve güvenilirlik çalışması Bayık ve ark. (2009) tarafından yapılan ölçek kullanılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini 4 farklı hastanede çalışan 300 hemşire oluşturmuştur. Ölçeğin genel iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0.92'dir ve her bir alt boyut

için 0.73-0.80 arasında değişmektedir. Madde toplam korelasyon katsayısı 0.37-0.60 arasındadır. HAYEÖ hemşirelerin uygulamalarında araştırma sonuçlarını kullanmasını etkileyen engelleri belirlemeye yönelik 29 maddeli bir ölçektir. HAYEÖ hemşire (9 madde), kurum/çalışma ortamı (8 madde), araştırma (6 madde) ve araştırma sunumu (6 madde) olmak üzere dört alt boyuttan oluşan 5 maddeli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğe verilen yanıtlar 1 (hiç engel değil) ile 4 (çok engel) arasındadır. Ölçeğe ayrıca "fikrim yok" seçeneği eklenmiştir. Ölçeğin değerlendirilmesi hemşirelerin maddelere verdikleri yanıtların yüzdeleri ve puan ortalamaları üzerinden yapılmaktadır. Puan ortalamasının artması durumun engel olarak algılanma düzeyinin de arttığına işaret etmektedir (Bayık ve ark. 2009; Funk, Champagne, Wiese, Tornquist 1991; Yava ve ark. 2007).

Araştırmanın Etik Yönü: Engeller ölçeğinin kullanımını için Prof. Sandra G. Funk'dan ve Türk toplumu için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapan Ayla Bayık'tan izin alındı. Ayrıca araştırma verilerinin toplandığı devlet hastanesinin etik komitesinden ve diğer hastane yöneticilerinden, araştırmanın yürütülmesine ilişkin izin alınmıştır. Örnekleme oluşturan hemşirelere çalışmanın amaç ve yararları, çalışmadaki rolleri açıklanarak sözel onamları alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşireler, çalışmaya katılma veya katılmamaya karar vermede özgür oldukları, katılımlarını herhangi bir noktada sonlandırabilecekleri, bilgi vermeyi reddetme hakları konularında sözel olarak bilgilendirilmiştir.

Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi: Veri toplama formlarından elde edilen ordinal veriler aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum değerleri olarak, nominal veriler ise frekans ve yüzde olarak değerlendirilmiştir. Hemşirelerin yaşı, mesleki deneyim yılı ve HAYEÖ puan ortalamaları arasındaki farkın belirlenmesinde Paired Samples Korelasyonları Tekniği kullanılmıştır; elde edilen verilerin normallik analizi için Bir Grupta Kolmogorov-Smirnov Uyum İyiliği Testi uygulanmış ve bazı dağılımların normal olmadığı saptanarak iki grup ortalamasını karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grup ortalamasını karşılaştırmak için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin %86.3'ü (n=214) kadın, %55.6'sı 26-33 yaş grubunda, yaş ortalaması 29.92±7.22 yıl ve %35.5'i (n=88) lisans mezunudur. Hemşirelerin %61.3'ü (n=152) devlet hastanesinde, hemşire (%80.6; n=200) olarak çalışmaktadır. Hemşirelerin %71.0'inin (n=176) mesleki deneyiminin 10 yıl altında (ortalama 8.91±7.74 yıl) olduğu saptandı (Tablo 1).

Hemşirelerin araştırma etkinlikleri ile ilgili özellikleri incelendiğinde (Tablo 2); hemşirelerin çoğunluğunun yabancı dil bildiği (%83.5; n=207), %28.6'sının (n=71) hemşirelik araştırmasında rol aldığı, %72.6'sının (n=180) hemşirelik alanında araştırmada yer almak istediği, %25.8'inin (n=64) hemşirelikle ilgili yayınları izlediği, %50.4'ünün (n=125) hemşirelikle ilgili bilimsel bir etkinliğe katıldığı ve bilimsel bir etkinliğe katılanların %91.2'sinin (n=114) dinleyici olarak katıldığı, %54.8'inin (n=136) hemşirelikle ilgili

bilimsel etkinliklerden haberdar olmadığı, %71.0'inin (n=176) hemşirelik eğitimi sırasında bilimsel araştırma ile ilgili ders almadığı ve sadece %10.1'inin (n=25) araştırma sonuçlarını uygulamalarında kullandığı belirlendi.

Hemşirelerin HAYEÖ'ye göre, orta ve büyük derecede engel olarak algıladıkları maddeler sıklıklarına göre sıralandı (en fazla ifade edilenden başlamak üzere) ve buna göre çalışmamızda; "araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması (%49.6; n=123)", "hemşirelik alanına özgü bilgilerin toplandığı merkezi bir birimin bulunmaması (%49.6; n=123)", "hemşirelerin araştırma okuyacak zamanlarının olmaması (%49.2; n=122)", "hemşirelerin, araştırma ile ilgili konularda tartışabilecekleri bilgili meslektaşlarından uzak olması (%47,6; n=118)", "hemşirelerin, yeni görüşleri denemeye isteksiz olması (%47,6; n=118)" maddelerinin, araştırma sonuçlarının kullanımında en önemli engeller olduğu görüldü. İlk beş engelin iki tanesinin kurum/çalışma ortamı, bir tanesinin

Tablo 1. Hemşirelerin Bireysel ve Mesleki Özellikleri (N=248)

Bireysel ve Mesleki Özellikler		n	%
Kurumu	Devlet Hastanesi	152	61.3
	Özel Hastanesi	96	38.7
Cinsiyet	Kadın	214	86.3
	Erkek	34	13.7
Yaş Grupları (Yıl)	18-25	63	25.4
	26-33	138	55.6
	34-41	28	11.3
	42 ve ↑	19	7.7
Yaş Yılı Ortalaması (X±SS)		29.92±7.22 (18-64)	
Eğitim Durumu	Sağlık Meslek Lisesi	81	32.7
	Ön lisans	74	29.8
	Lisans	88	35.5
	Lisansüstü	5	2.0
Mesleki Deneyim Yılı	<10 yıl	176	71.0
	≥10 yıl	72	29.0
Mesleki Deneyim Yılı Ortalaması (X±SS)		8.91±7.74 (1 ay-40yıl)	
Çalışma Şekli	Başhemşire / başhemşire yardımcısı	6	2.4
	Sorumlu hemşire	24	9.7
	Hemşire	200	80.6
	Eğitim/ameliyathane/poliklinik/enfeksiyon kontrol hemşiresi	18	7.3

Tablo 2. Hemşirelerin Araştırma Etkinlikleri ile İlgili Özellikleri (N=248)

Araştırma Etkinlikleri		n	%
Yabancı Dil Bilme	Evet	207	83.5
	Hayır	41	16.5
Bilimsel araştırmaya katılma	Evet	71	28.6
	Hayır	177	71.4
Araştırmada yer almak isteme	Evet	180	72.6
	Hayır	68	27.4
Hemşirelikle ilgili yayınları izleme	Evet	64	25.8
	Hayır	184	74.2
Hemşirelik ile ilgili bilimsel etkinliğe (Kongresine vb.) katılma	Evet	125	50.4
	Hayır	123	49.6
Bilimsel Etkinliğe Katılım Şekli*	Bildiri (sözel. poster vb.)	23	18.4
	Dinleyici olarak	114	91.2
Hemşirelik ile ilgili bilimsel etkinliklerden haberdar olma	Evet	112	45.2
	Hayır	136	54.8
Hemşirelik eğitimi sırasında bilimsel araştırma ile ilgili ders alma	Evet	72	29.0
	Hayır	176	71.0
Daha önce okuduğu ve uygulamalarında kullandığı araştırma sonuçları	Var	25	10.1
	Yok	201	81.0
	Cevapsız	22	8.9

* Bu soruyu bilimsel etkinliğe katılanlar yanıtlamıştır (N=125) ve birden fazla yanıt verilebildiğinden satır yüzdesi alınmıştır.

araştırma sonuçlarının iletilmesi ve iki tanesinin hemşire alt boyutu ile ilişkili olduğu görüldü (Tablo 3).

Araştırma kapsamındaki hemşirelerin başta “hemşire (2.53±0.69)” alt boyutu olmak üzere, sırasıyla “araştırma (2.48 ± 0.76)”, “kurum/çalışma ortamı (2.46 ± 0.62)” ve “araştırma sunumu (2.45±0.80)” alt boyutlarını engel olarak algıladıkları belirlendi.

Hemşirelerin bireysel ve mesleki özelliklerine göre hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarını kullanma durumları incelendiğinde (Tablo 4); hemşirelik araştırmalarından yararlanmada engel olarak algılanan durumların hemşirelerin çalıştığı kurum, cinsiyet ve yaş ile ilişkili olduğu belirlendi. Devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin, ölçeğin tüm alt boyutlarında özel hastanede çalışan hemşirelere göre istatistiksel anlamlılıkla daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu görüldü (p<0.001). Çalışmamızda kadın hemşirelerin erkeklere göre araştırma kullanımı

konusunda daha fazla engelle karşılaştıkları ve bu engellerin araştırma sonuçlarının iletilmesi alt boyutu ile ilişkili olduğu saptandı (p<0.001). Hemşirelik araştırmalarından yararlanmada engel olarak algılanan durumların yaş ile ilişkili olduğu ve 42 yaş ve üzerindeki hemşirelerin; “hemşire” (p<0.05), “araştırma” (p<0.01) ve “araştırma sonuçlarının iletilmesi” (p<0.01) alt boyutlarında diğer yaş gruplarına göre daha fazla engel algıladıkları görüldü. Çalışmamızda eğitim durumu, mesleki deneyim yılı, çalışma pozisyonunun araştırma kullanımı engellerini etkilemediği belirlendi (p>0.05).

Hemşirelerin araştırma etkinlikleri özelliklerine göre hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarını kullanma durumları incelendiğinde (Tablo 5); bilimsel araştırmaya katılma durumunun HAYEÖ kurum/çalışma ortamı alt boyutunu istatistiksel anlamlılıkla etkilediği ve araştırmaya katılan grubun bu alt boyutta

Tablo 3. Araştırma Bulgularının Kullanımında Algılanan Engellerin Sıralaması (N=248)

	Ort.±SS	N ^a (%)	Sıralama	Fikrim Yok N (%)
HEMŞİRENİN ÖZELLİKLERİ: Hemşirelerin araştırma konusundaki değerleri, becerileri ve farkındalıkları.				
Hemşirelerin araştırmaya ilgi duymaması	2.59±0.89	102 (41.1)	23	8 (3.2)
Hemşirelerin, hemşirelik uygulamalarının değişmesiyle ortaya çıkacak yararları. inançlarının çok az olması.	2.50±1.03	114 (46.0)	9	15 (6.0)
Hemşirelerin, araştırma ile ilgili konularda tartışabilecekleri bilgili meslektaşlarından uzak olması	2.52±0.92	118 (47.6)	4	11 (4.4)
Hemşirelerin, araştırmaların kendilerine yarar sağlayacağına ilişkin inançlarının çok az olması	2.51±0.96	103 (41.5)	22	12 (4.8)
Hemşirelerin, uygulamalarında araştırmayı önemli görmemesi	2.61±1.00	108 (43.5)	15	9 (3.6)
Hemşirelik uygulamalarının değiştirilmesinin gereğini ortaya koyan yazılı bir belgenin olmaması.	2.42±0.94	116 (46.8)	7	11 (4.4)
Hemşirelerin, yeni görüşleri denemeye isteksiz olması	2.55±1.01	118 (47.6)	5	11 (4.4)
Hemşirelerin, kendilerini bir araştırmacının niteliğini değerlendirebilecek kadar yeterli hissetmemesi	2.53±1.05	100 (40.3)	25	15 (6.0)
Araştırmalardan elde edilen aşırı bilginin hemşireleri sıkması	2.49±1.07	108 (43.5)	16	12 (4.8)
ÇALIŞMA ORTAMININ ÖZELLİKLERİ: Ortam, engeller ve sınırlılıklar				
Araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması.	2.43±0.90	123 (49.6)	1	10 (4.0)
Hemşirelerin araştırma okuyacak zamanlarının olmaması	2.44±1.05	122 (49.2)	3	16 (6.5)
Hemşirelerin, hasta bakım işlemlerini değiştirme yetkisine yeterince sahip olmadıklarını düşünmesi.	2.50±0.96	106 (42.7)	18	12 (4.8)
Hemşirelerin araştırma sonuçlarını çalışma ortamlarında kullanabileceklerine inanmaması	2.50±0.85	105 (42.3)	19	8 (3.2)
Hekimlerin araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde hemşirelerle işbirliği yapmaması.	2.49±0.86	99 (39.9)	26	7 (2.8)
Yönetimin araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesine izin vermemesi.	2.46±1.00	113 (45.6)	12	11 (4.4)
Hemşirelerin araştırma sonuçlarını uygulamaya geçirmelerini diğer çalışanların desteklememesi	2.45±0.90	104 (41.9)	20	9 (3.6)
Hemşirelerin çalıştıkları ortamlarda yeni görüşleri uygulamaya geçirecek yeterli zamanlarının olmaması	2.41±0.90	111 (44.8)	13	8 (3.2)
ARAŞTIRMA SONUÇLARI İLE İLGİLİ ÖZELLİKLER: Araştırma kalitesi				
Hemşirelerin, araştırma sonuçlarına güvenmede kararsız kalması	2.54±1.07	116 (46.8)	8	12 (4.8)
Hemşirelik araştırmalarının yöntem açısından eksiklikler içermesi	2.52±1.03	111 (44.8)	14	11 (4.4)
Hemşirelikte araştırma makalelerinin yayınlanma sürecinin yavaş olması	2.44±1.02	118 (47.6)	6	11 (4.4)
Hemşirelik araştırmalarının farklı gruplar üzerinde tekrarlanmaması	2.46±1.08	107 (43.1)	17	14 (5.6)
Hemşirelikte, araştırma sonuçlarının doğruluğunun kanıtlanmamış olması	2.44±1.07	102 (41.1)	24	13 (5.2)
Hemşirelikte, araştırma makalelerindeki sonuçların birbirleriyle tutarsız olması.	2.46±1.04	104 (41.9)	21	9 (3.6)
ARAŞTIRMA SUNUMU İLE İLGİLİ ÖZELLİKLER: Araştırmacının sunumu ve ulaşılabilirliği				
Hemşirelik alanında, araştırma makalelerine kolay ulaşamaması	2.41±1.14	114 (46.0)	10	21 (8.5)
Araştırma makalelerinde, hemşirelerin uygulamalarına yönelik önerilerin anlaşılır biçimde yazılmaması.	2.45±1.22	82 (33.1)	28	23 (9.3)
Araştırma makalelerinde, istatistiksel analizlerin anlaşılır biçimde yazılmaması	2.47±1.17	90 (36.3)	27	19 (7.7)
Hemşirelik araştırmaları ile hemşirelik uygulamalarının ilgisiz olması	2.46±1.01	114 (46.0)	11	15 (6.0)
Hemşirelik alanına özgü bilgilerin toplandığı merkezi bir birimin bulunmaması.	2.38±0.87	123 (49.6)	2	9 (3.6)
Hemşirelik araştırmalarının, açık ve anlaşılır bir dille yazılmaması	2.51±1.11	86 (34.7)	29	14 (5.6)

^a orta veya büyük engel olarak (M≥3.0) ifade eden kişi sayısı (Minimum 1-Maksimum 4)

Tablo 4. Hemşirelerin Bireysel ve Mesleki Özelliklerine Göre Hemşirelik Uygulamalarında Araştırma Sonuçlarını Kullanmada Engel Puanları (N=248)

Bireysel ve Mesleki Özellikler	n	HEMŞİRE		KURUM/ÇALIŞMA ORTAMI		ARAŞTIRMA		ARAŞTIRMA SUNUMU	
		Ort.±SS	Z/ x ² p	Ort.±SS	Z/ x ² p	Ort.±SS	Z/ x ² p	Ort.±SS	Z/ x ² p
Kurumu	Devlet Hastanesi	2.76±0.48	Z=-6.35 p=0.00	2.63±0.44	Z=-4.79 p=0.00	2.73±0.54	Z=-6.56 p=0.00	2.81±0.50	Z=-8.90 p=0.00
	Özel Hastanesi	2.16±0.81		2.19±0.74		2.07±0.88		1.87±0.85	
Cinsiyet	Kadın	2.56±0.65	Z=-1.21 p=0.23	2.48±0.59	Z=-0.71 p=0.48	2.50±0.74	Z=-1.40 p=0.16	2.50±0.77	Z=-2.41 p=0.016
	Erkek	2.33±0.89		2.35±0.78		2.31±0.87		2.11±0.92	
Yaş Grupları (Yıl)	18-25	2.36±0.75	x ² =9.07 p=0.028	2.29±0.72	x ² =6.81 p=0.078	2.17±0.89	x ² =12.00 p=0.007	2.12±0.91	x ² =14.67 p=0.002
	26-33	2.58±0.70		2.52±0.61		2.57±0.74		2.53±0.77	
	34-41	2.46±0.51		2.43±0.40		2.53±0.52		2.54±0.59	
	42 ve ↑	2.81±0.49		2.68±0.42		2.71±0.50		2.79±0.55	
Yaş ile korelasyon		r=0.144	p=0.024	r=0.122	p=0.056	r=0.159	p=0.012	r=0.194	p=0.002
Eğitim Durumu	Sağlık Meslek Lisesi	2.34±0.88	x ² =5.367 p=0.068	2.33±0.79	x ² =2.048 p=0.359	2.36±0.88	x ² =1.635 p=0.441	2.23±0.98	x ² =5.025 p=0.081
	Ön lisans	2.66±0.53		2.56±0.47		2.57±0.70		2.61±0.60	
	Lisans ve Lisansüstü	2.59±0.58		2.50±0.52		2.51±0.69		2.51±0.73	
Mesleki Deneyim Yılı	<10 yıl	2.53±0.70	Z=-0.041 p=0.967	2.47±0.64	Z=-0.485 p=0.628	2.48±0.80	Z=-0.375 p=0.708	2.45±0.82	Z=-0.467 p=0.640
	≥10 yıl	2.52±0.69		2.44±0.56		2.47±0.67		2.44±0.74	
Mesleki deneyim yılı ile korelasyon		r=0.080	p=0.211	r=0.064	p=0.315	r=0.126	p=0.047	r=0.145	p=0.022
Çalışma Pozisyonu	Sorumlu hemşire	2.46±0.79	x ² =0.070 p=0.965	2.39±0.59	x ² =1.342 p=0.511	2.40±0.72	x ² =0.681 p=0.711	2.36±0.84	x ² =0.225 p=0.893
	Hemşire	2.54±0.70		2.47±0.63		2.48±0.77		2.46±0.80	
	Diğer*	2.53±0.52		2.45±0.49		2.56±0.73		2.43±0.78	

p=0.893 *Eğitim/ameliyathane/poliklinik/enfeksiyon kontrol hemşiresi/ başhemşire / başhemşire yardımcısı

daha az engel algıladığı saptandı (p<0.05). Hemşirelerin araştırmada yer almayı isteme değişkeninin HAYEÖ araştırma ve araştırma sunumu alt boyutlarını istatistiksel anlamlılıkla etkilediği (p<0.01) ve araştırmada yer almak isteyen hemşirelerin bu alt boyutlarda daha az engel algıladığı saptandı. Hemşirelikle ilgili

yayınları izleme değişkeninin HAYEÖ hemşire, araştırma ve araştırma sunumu alt boyutlarını istatistiksel anlamlılıkla etkilediği (p<0.05) ve hemşirelikle ilgili yayınları izleyen hemşirelerin bu alt boyutlarda daha az engel algıladığı saptandı. Çalışmamızda “yabancı dil bilme”, “hemşirelik ile ilgili bilimsel etkinliklere

Tablo 5. Hemşirelerin Araştırma Etkinlikleri Özelliklerine Göre Hemşirelik Uygulamalarında Araştırma Sonuçlarını Kullanmada Engel Puanları (N=248)

Bireysel ve Mesleki Özellikler	n	HEMŞİRE		KURUM/ÇALIŞMA ORTAMI		ARAŞTIRMA		ARAŞTIRMA SUNUMU	
		Ort.±SS	Z/ x ² p	Ort.±SS	Z/ x ² p	Ort.±SS	Z/ x ² p	Ort.±SS	Z/ x ² p
Yabancı Dil Bilme	Evet	2.52±0.70	Z=-0.244	2.46±0.61	Z=-0.550	2.48±0.76	Z=-0.163	2.45±0.80	Z=-0.033
	Hayır	2.55±0.64	p=0.808	2.47±0.66	p=0.582	2.47±0.76	p=0.871	2.44±0.80	p=0.973
Bilimsel araştırmaya katılma	Evet	2.43±0.72	Z=-1.503	2.34±0.61	Z=-2.298	2.34±0.83	Z=-1.509	2.38±0.87	Z=-0.615
	Hayır	2.57±0.68	p=0.133	2.51±0.61	p=0.022	2.53±0.73	p=0.131	2.47±0.77	p=0.539
Araştırmada yer almak isteme	Evet	2.49±0.74	Z=-1.001	2.43±0.65	Z=-0.480	2.38±0.80	Z=-2.858	2.34±0.83	Z=-3.061
	Hayır	2.64±0.54	p=0.317	2.54±0.49	p=0.631	2.73±0.59	p=0.004	2.72±0.63	p=0.002
Hemşirelikle ilgili yayınları izleme	Evet	2.30±0.85	Z=-2.312	2.30±0.78	Z=-1.604	2.22±0.92	Z=-2.244	2.20±0.90	Z=-2.499
	Hayır	2.61±0.61	p=0.021	2.52±0.54	p=0.109	2.57±0.68	p=0.025	2.53±0.75	p=0.012
Hemşirelik bilimsel etkinliğine (Kongresine vb.) katılma	Evet	2.57±0.65	Z=-0.878	2.45±0.54	Z=-0.582	2.49±0.75	Z=-0.564	2.48±0.77	Z=-0.738
	Hayır	2.49±0.74	p=0.380	2.47±0.69	p=0.561	2.46±0.78	p=0.573	2.41±0.83	p=0.461
Hemşirelik ile ilgili bilimsel etkinliklerden haberdar olma	Evet	2.43±0.73	Z=-1.573	2.41±0.63	Z=-0.821	2.38±0.79	Z=-1.892	2.33±0.91	Z=-1.237
	Hayır	2.61±0.66	p=0.116	2.50±0.60	p=0.412	2.56±0.73	p=0.058	2.54±0.69	p=0.216
Hemşirelik eğitimi sırasında bilimsel araştırma dersi alma	Evet	2.55±0.67	Z=-0.038	2.43±0.61	Z=-1.155	2.42±0.76	Z=-0.793	2.46±0.83	Z=-0.364
	Hayır	2.52±0.70	p=0.970	2.48±0.62	p=0.248	2.50±0.76	p=0.428	2.44±0.79	p=0.716
Okuduğu ve uygulamalarında kullandığı araştırma sonucu	Cevapsız	2.59±0.46	x ² =0.123	2.56±0.47	x ² =0.169	2.63±0.49	x ² =1.017	2.69±0.53	x ² =1.641
	Var	2.46±0.72	p=0.940	2.50±0.46	p=0.919	2.31±0.84	p=0.602	2.34±0.92	p=0.440
	Yok	2.53±0.71		2.45±0.65		2.48±0.78		2.43±0.81	

katılma”, “hemşirelik ile ilgili bilimsel etkinliklerden haberdar olma”, “hemşirelik eğitimi sırasında bilimsel araştırma dersi alma”, “okuduğu ve uygulamalarında

kullandığı araştırma sonucu bulunma” değişkenlerinin araştırma kullanımı engellerini engellemediği belirlendi (p>0.05).

TARTIŞMA

Kanıtı dayalı uygulama, bakım ortamlarında sağlıklı / hasta bireye en iyi bakımı sunabilmek için; uygun kaynakları, birey tercihlerini, klinik uzman görüşünü ve bilimsel araştırmalardan elde edilen klinik kanıtları bir araya getirme olarak tanımlanmaktadır. Kanıtı dayalı uygulama araştırma bulguları üzerine temellenmekle birlikte, kanıtı dayalı uygulama ve araştırma sonucunun kullanımı aynı şey değildir. Bu iki kavram karıştırılmaktadır. Her ikisi de bilimsel süreçlerdir ancak bilgi gelişiminin farklı aşamaları üzerine odaklanmaktadır. Araştırma kullanımı, araştırmanın bir kısmının klinikte kullanılmasıdır. Kanıtı dayalı uygulama ise, kanıtı değerlendirmek için teori, klinik karar verme, muhakeme, bilimsel bilgi ve araştırmanın birleşimidir (Yılmaz 2005). Çalışmamızda araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde en önemli ilk üç engelin; “olanakların yetersiz olması (%49.6)”, “hemşirelik alanına özgü bilgilerin toplandığı merkezi bir birimin bulunmaması (%49.6)”, “hemşirelerin araştırma okuyacak zamanlarının olmaması (%49.2)” olduğu görülmüştür.

“Araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması” maddeleri birçok araştırmada en önemli on engel arasında yer almakta ve bizim sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir (Gülseren, Seren, Kurt, Bengü ve Yürümezoğlu 2007; Hundley, Milney, Leighton-Beck, Graham ve Fitzmaurice 2000; Parahoo 2000; Tsai 2000; Yava ve ark. 2008; Retsas 2000; Oh 2008; Valizadeh ve Zamanzadeh 2003; Yava ve ark. 2007).

Sağlık ekibi içinde hemşireler sağlıklı/ hasta birey ve ailesinin her türlü sorununda 24 saat boyunca ilk başvurdıkları sağlık ekibi üyesidirler. Hemşirelik, kurum / çalışma ortamından kaynaklanan pek çok olumsuz faktörün etkisiyle yoğun iş yüküne sahip stresli bir meslektir (Bilazer, Konca, Uğur ve Uçak 2008). Çalışmamızda “hemşirelerin araştırma okuyacak zamanlarının olmaması” hemşireler tarafından en sık belirtilen engellerden biridir. Yapılan benzer çalışmalarda da en önemli beş engel arasında yer almakta ve bizim sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir (Gülseren ve ark.

2007; Hundley ve ark. 2000; Kajermo ve ark. 1998; Kuuppelomaki ve Tuomi 2003; Oh 2008; Olade 2003; Retsas 2000; Valizadeh ve Zamanzadeh 2003; Veeramah 2004; Yava ve ark. 2007). Koehn ve Lehman (2008) yaptıkları araştırmada hemşirelerden kanıtı dayalı uygulama ile ilişkili karşılaştıkları engelleri belirtmeleri istenmiş ve zaman eksikliği en önemli engel olarak ifade edilmiştir.

Çalışmamızda hemşireler tarafından en sık belirtilen engellerden biri “hemşirelik alanına özgü bilgilerin toplandığı merkezi bir birimin bulunmaması”dır. Adamsen ve ark. (2003) tarafından hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanma durumlarını değerlendirmek için yapılan çalışmada, araştırmaların farklı alanlarda, çok sayıda yapıldığı, fakat araştırmalara ulaşmakta sorun yaşandığı ifade edilmiştir. Kuuppelomaki ve Tuomi (2003) tarafından yapılan çalışmada da araştırmaların farklı yerlerde yayınlanması en önemli engeller arasında belirtilmiştir. Oh (2008), Kajermo ve ark. (1998) tarafından yapılan çalışmada da bu durum, en önemli sekizinci engel olarak belirtilmiştir. Çalışma sonuçlarımız ve yapılan diğer çalışmalar hemşirelerin araştırma sonuçlarının farklı yerlerde yayınlanmasını engel olarak algıladıklarını göstermektedir. Araştırmaların konularına göre farklı dergilerde yayınlanması doğal bir süreçtir. Ancak önemli olan hemşirelerin dergilere ulaşılabilirliğini arttırmak olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda “hemşirelerin, araştırma ile ilgili konularda tartışabilecekleri bilgili meslektaşlarından uzak olması” en önemli ilk beş engel (dördüncü sırada yer almakta) arasında belirtilmiştir. Ölçeğin bu maddesi sağlık kurumlarında lisansüstü eğitilmiş hemşire sayısının azlığını ve okul ve sağlık kurumları arasındaki işbirliğinin azlığını ifade etmektedir. Kajermo ve ark. (1998), Kuuppelomaki ve Tuomi (2003), Retsas (2000), Tsai (2000) tarafından yapılan çalışmalarda sıralaması değişmekle birlikte hemşireler tarafından en sık ifade edilen engeller olduğu saptanmıştır. Çalışmamızda hemşirelerin %72.6’sının herhangi bir araştırmada yer almak istediği ve %71’inin hemşirelik eğitimi sırasında bilimsel araştırma ile ilgili ders almadığı da dikkate

alındığında, hemşirelerin araştırma ile ilişkili olumlu tutum sergiledikleri ancak bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve meslektaşlarına ulaşmakta güçlük yaşadıkları düşünülmektedir.

Bu çalışmada hemşirelerin, yeni görüşleri denemeye isteksiz olması en önemli beşinci engel olarak belirtilmiştir. Hundley ve ark. (2000) ile Oh (2008) tarafından yapılan çalışmalarda da hemşirelerin araştırma konusunda motivasyon/ ilgileri konusundaki eksiklikler, yeni görüşleri denemeye isteksiz olmaları en önemli engeller arasında belirtilmiştir. Olade (2003) tarafından yapılan çalışmada ise hemşire yöneticilerin araştırma kullanımı konusunda isteksiz olmalarının hemşirelerin araştırma sonuçlarını uygulamalarında kullanma konusundaki motivasyonlarını etkilediği saptanmıştır. Hemşirelerin yeni araştırma sonuçlarını uygulamaya geçirme konusunda isteksiz olmasının araştırma sonuçlarına güvenmeme, kurumda söz sahibi olmama, kurumun destek olmaması ve araştırma kullanımı konusunda bilgi eksikliği ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

HAYEÖ, ayrıca, maddelerinin ve alt boyutlarının puan ortalamaları alınarak değerlendirilebilmektedir. Puan ortalamasının artması durumun engel olarak algılanma düzeyinin de arttığına işaret etmektedir. Araştırma kapsamındaki hemşirelerin başta “hemşire” alt boyutu olmak üzere, sırasıyla “araştırma”, “kurum/çalışma ortamı” ve “araştırma sunumu” alt boyutlarını engel olarak algıladıkları belirlendi. Kajermo ve ark. (1998), Oh (2008), Yava ve ark. (2008), Yava ve ark. (2007), Oranta, Routasalo ve Hupli (2002), Parahoo (2000) tarafından yapılan çalışmalarda kurum/çalışma ortamı en önemli engel olarak saptanmıştır. Kuuppelomaki ve Tuomi (2003)’nin tarafından yapılan çalışmada ise araştırma sunumu en önemli engel olarak belirlenmiştir. Yava ve ark. (2007) tarafından yapılan çalışmada hemşire alt boyutunun ikinci en önemli engel olarak belirtildiği görülmektedir. Diğer çalışma bulgularından farklı olarak hemşire alt boyutunun en önemli engel olarak belirtilmesinin, hemşirelerin araştırma ve araştırma kullanımı konusunda bilgi sahibi olmaması ile ilişkili olduğu düşünüldü. Nitekim çalışmamızda hemşirelerin büyük bir bölümünün hemşirelik eğitimi sıra-

sında bilimsel araştırma dersi almadığı (%71.0), daha önce bilimsel bir araştırmaya katılmadığı (%71.4), bilimsel araştırmaları izlemediği (%74.2) ve bilimsel aktivitelerden haberdar olmadığı (%54.8) görülmektedir ve bu sonuçlar birbirini desteklemektedir. Yava ve ark. (2008) tarafından Türkiye’de yoğun bakım hemşireleri ile yapılan bir çalışmada da hemşirelerin büyük bir bölümünün mezuniyet sonrası araştırma konusunda kurs/eğitim almadığı (%88.2), bilimsel bir etkinliğe katılmadığı (%78.5), bilimsel araştırmaları izlemediği (%98.0) ve bilimsel etkinliklerden haberdar olmadığı (%86.3) belirtilmektedir. Yava ve ark. (2007) tarafından yapılan benzer başka bir çalışmada da hemşirelerin bilimsel bir aktiviteye katılmadığı (%70.0), mezuniyet sonrası kurs almadığı (%99.0), bilimsel aktivitelerden haberdar olmadığı (%95.7), bilimsel araştırmalarda yer almak istediği (%66.1) ifade edilmektedir. Bu sonuçların çalışma bulgularımızı desteklediği görüldü ve ülkemizdeki hemşirelerin araştırma etkinlikleri konusundaki durumunu yansıttığı düşünüldü. Retsas (2000) tarafından yapılan çalışmada da hemşirelerin büyük bir bölümünün kendi alanlarına özgü bir araştırma projesinde yer almak istedikleri, araştırmanın önemine inandıkları, fakat bilimsel bir araştırmada yer almadıkları saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, hemşirelerin araştırmaların yararına inandıklarını, ancak araştırma konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeni ile bilimsel araştırma yapamadıklarına ve etkinliklere katılamadıklarını düşündürmektedir. Nitekim bu düşüncüyü destekler şekilde Olade (2003) tarafından yapılan benzer bir çalışmada, eğitimin araştırma konusundaki tutumu etkileyen önemli bir faktör olduğu saptanmıştır.

Çalışmamızda bilimsel araştırmaya katılma durumunun HAYEÖ kurum/çalışma ortamı alt boyutunu istatistiksel anlamlılıkla etkilediği ve araştırmaya katılan grubun bu alt boyut puan ortalamasının daha düşük olduğu saptandı ($p<0.05$). Adamsen ve ark. (2003) tam zamanlı çalışıp araştırma projelerine katılan ve katılmayan hemşireler üzerinde yaptıkları çalışmada, araştırma projelerine katılan hemşirelerin, araştırma projelerine katılmayan hemşirelere göre araştırma kullanımı konusunda daha az engel belirttikleri ve engellerle

daha kolay başa çıktıkları saptanmıştır. Çalışmamızda da Adamsen ve ark. (2003)'nin çalışmalarına benzer olarak daha önce bilimsel bir araştırmaya katılan ve hemşirelikle ilgili yayınları izleyen hemşirelerin araştırma kullanımı konusunda daha az engel ifade ettikleri belirlenmiştir. Fakat Oh (2008) bilimsel araştırmaya katılma değişkeninin araştırma sonuçları kullanımını etkilemediğini bulmuştur.

Çalışma kapsamındaki hemşirelerin büyük bir çoğunluğu hemşirelik alanında araştırma yapmak istediklerini belirtti. Yava ve ark. (2007)'nin yaptıkları çalışmada hemşirelerin %66.1'i araştırmalarda yer almak istediklerini belirtmiştir. Çalışma bulgularımıza benzer şekilde Yava ve ark. (2007)'nin yaptıkları çalışmada da araştırma kapsamındaki hemşirelerin büyük bir bölümü bilimsel faaliyetlere katılmadığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar hemşirelerin araştırmaya değer verdiğini, ancak araştırma süreci ve araştırma kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle araştırmalara katılmadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Nitekim çalışma sonuçlarımız hemşirelik alanında araştırma yapmak isteyen hemşirelerin HAYEÖ araştırma ve araştırma sunumu alt boyut puan ortalamalarının daha düşük olduğunu, dolayısı ile araştırma sonuçlarını uygulamada kullanma konusunda daha az engel belirttiklerini göstermiştir.

Çalışmamızda hemşirelik eğitimi sırasında bilimsel araştırma dersi alma ve araştırma kullanımı engelleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, McCleary ve Brown (2003) tarafından yapılan araştırmada ister formal hemşirelik eğitimi sırasında ister mezuniyet sonrası araştırma kursları ile elde edilen araştırma bilgisinin, araştırma sonuçlarını kullanma konusundaki tutumu olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Özdemir ve Akdemir (2009) tarafından yapılan çalışmada da araştırma konusunda bilgi sahibi olduğunu belirten hemşirelerin araştırma sonuçlarını uygulamada daha fazla kullandıkları belirtilmiştir.

Çalışmamızda devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin, ölçeğin tüm alt boyutlarında özel hastanede çalışan hemşirelere göre daha fazla engel algıladığı görüldü

($p < 0.001$). Bu durum devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin iş yükünün fazla olması ve olanaklarının daha az olması ile ilişkilendirilebilir. Nitekim hemşirelerin sıklık sırasına göre ifade ettikleri birinci ve üçüncü sırada yer alan engelin kurum/çalışma ortamı ile ilişkili olduğu görülmektedir ve bu sonuçlar birbirini desteklemektedir.

Hemşirelik araştırmalarından yararlanmada engel olarak algılanan durumların yaş ile ilişkili olduğu ve yaş arttıkça engel algısının arttığı saptandı. Yava ve ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada ise çalışma bulgularımızdan farklı olarak yaşın engel algısını etkilemediği bildirilmiştir. Öte yandan çalışmamızda mesleki deneyim yılı ile engel olarak algılanma düzeyi arasında anlamlı ilişkinin bulunmaması, ülkemizde bu konuda daha ayrıntılı çalışmaların yapılması gereğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak; hemşirelerin araştırma yapmak ve uygulamalarında araştırma sonuçlarını kullanmak istedikleri, fakat bu konuda engellerle karşılaştıkları belirlendi. Hemşirelerin, araştırma sonuçlarını kullanmasını engelleyen en önemli etmenlerin; araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması, hemşirelik alanına özgü bilgilerin toplandığı merkezi bir birimin bulunmaması, hemşirelerin araştırma okuyacak zamanlarının olmaması, olduğu belirlendi.

Bu sonuçlar doğrultuda; bu araştırmanın daha büyük örneklem grubunda tekrarlanması, araştırma kullanımında engel olarak belirlenen durumlarla ilişkili ileri araştırmaların yapılması, araştırma fonlarının artırılması ve fonlardan yararlanma konusunda hemşirelerin bilgilendirilmesi, merkezi dokümantasyon birimi oluşturulması konusunda çalışmaların yapılması, hemşirelerin araştırma etkinliklerine zaman ayırabilmeleri için fırsatlar sağlanması önerilebilir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın Türkiye'deki tüm hemşirelere ve kurumlara genellenmesi mümkün değildir. Araştırma sadece çalışmanın yapıldığı kurumlara genellenebilir.

Öte yandan daha büyük örneklem grubu ile hem ulusal hem de uluslararası platformda benzer araştırmaların sürdürülmesi sonuçların etkinliğini arttırabilecektir.

KAYNAKLAR

Adamsen, L., Larsen, K., Bjerregaard, L., Madsen, J. K. (2003). Danish research-active clinical nurses overcome barriers in research utilization. *Scand J Caring Sci*, 17: 57–65.

Bayık, T. A., Uysal, A., Ardahan, M., Ozkahraman, S. (2009). Barriers to Research Utilization Scale: psychometric properties of the turkish version. *Journal of Advanced Nursing*. doi: 10.1111/j.1365-2648.2009.05162.x.

Bilazer, F. N., Konca, G. E., Uğur, S., Uçak, H. (2008). Türkiye’de hemşirelerin çalışma koşulları. *Odak Ofset Matbaacılık*, Ankara.

Dunn, V., Crichton, N., Roe, B., Seers, K., Williams, K. (1998). Using research for practice: a UK experience of the BARRIERS Scale. *Journal of Advanced Nursing*, 27: 1203-1210.

Funk, S. G., Champagne, M. T., Wiese, R. A., Tornquist, E. M. (1991). BARRIERS: The barriers to research utilization scale. *Applied Nursing Research*, 4(1): 39-45.

Görak, G. (2003). Hemşirelik araştırmalarının uygulamaya geçirilememesi nedenleri. I. Uluslararası & V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Kitabı, Özlem Grafik Matbaacılık, İstanbul, 41-46.

Gülseren, K., Seren, Ş., Kurt, S., Bengü, N., Yürümezoğlu, H.A. (2007). Bir üniversite hastanesinde hemşirelerin araştırma kullanımına ilişkin algıladıkları engeller ve kolaylaştırıcılar. 4. Uluslararası 11. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Tübitak Yayınları, Ankara, 153.

Hundley, V., Milney, J., Leighton-Beck, L., Graham, W., Fitzmaurice, A. (2000). Raising research awareness among midwives and nurses: does it work? *Journal of Advanced Nursing*, 31(1): 78-88.

Kajermo, K., Nordström, G., Krusebrant, A., Björvell, H. (1998). Barriers to and facilitators of research utilization, as perceived by a group of registered nurses in Sweden. *Journal of Advanced Nursing*, 27: 798-807.

Kaya, N. (2008). Yaşam Modeli. Babadağ K, Aştı T.A (Ed). Hemşirelik Esasları Uygulama Rehberi. İstanbul Medikal Yayıncılık, 1-7.

Koehn, M. L., Lehman, K. (2008). Nurses’ perceptions of evidence-based nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*, 62(2): 209–215.

Kuuppelomaki, M., Tuomi, J. (2003). Finnish nurses’ views on their research activities. *Journal of Clinical Nursing*, 12: 589–600.

McCleary, L., Brown, G. T. (2003). Association between nurses’ education about research and their research use. *Nurse Education Today*, 23: 556-565.

Naheçivan, N. Ö. (2003). Hemşirelik araştırmalarının uygulamada kullanımında adımlar ve stratejiler. I. Uluslararası & V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Kitabı, Özlem Grafik Matbaacılık, İstanbul, 47-54.

Oh, E. G. (2008). Research activities and perceptions of barriers to research utilization among critical care nurses in Korea. *Intensive and Critical Care Nursing*. doi:10.1016/j.iccn.2007.12.001.

Olade, R. A. (2003). Attitudes and factors affecting research utilization. *Nursing Forum*, 38(4): 5-15.

Oranta, O., Routasalo, P., Huupli, M. (2002). Barriers to and facilitators of research utilization among Finnish Registered Nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 11: 205–213.

Özdemir, L., Akdemir, N. (2009). Turkish nurses’ utilization of research evidence in clinical practice and influencing factors. *International Nursing Review*, 56: 319-325.

Parahoo, K. (2000). Barriers to, and facilitators of, research utilization among nurses in Northern Ireland. *Journal of Advanced Nursing*, 31 (1): 89-98.

Retsas, A. (2000). Barriers to using research evidence in nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*, 31(3): 599-606.

Tsai, S. (2000). Nurses’ participation and utilization of research in the Republic of China. *International Journal of Nursing Studies*, 37: 435-444.

Valizadeh, L., Zamanzadeh, V. (2003). Research utilization and research attitudes among nurses working in teaching hospitals in Tabriz, Iran. *Journal of Clinical Nursing*, 12: 928-930.

Veeramah, V. (2004). Utilization of research findings by graduate nurses and midwives. *Journal of Advanced Nursing*, 47(2):183-191.

Yava, A., Çiçek, H., Tosun, N., Yanmış, N., Koyuncu, A., Güler, A., Akbayrak, N. (2008). Kardiyoloji ve kalp damar cerrahisi hemşirelerinin araştırma sonuçlarını kullanmalarını etkileyen faktörler. *Anatol J Clin Investig*, 2(4): 160-166.

Yava, A., Tosun, N., Çiçek, H., Yavan, T., Terakye, G., Hatipoğlu, S. (2007). Hemşirelik araştırmalarının sonuçlarını kullanımında Engeller Ölçeği’nin geçerlilik ve güvenilirliği. *Gülhane Tıp Dergisi*, 49: 72-80.

Yılmaz, M. (2005). Hemşirelik bakım hizmetinin kalitesini geliştirme yolu olarak kanıta dayalı uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1): 41-48.